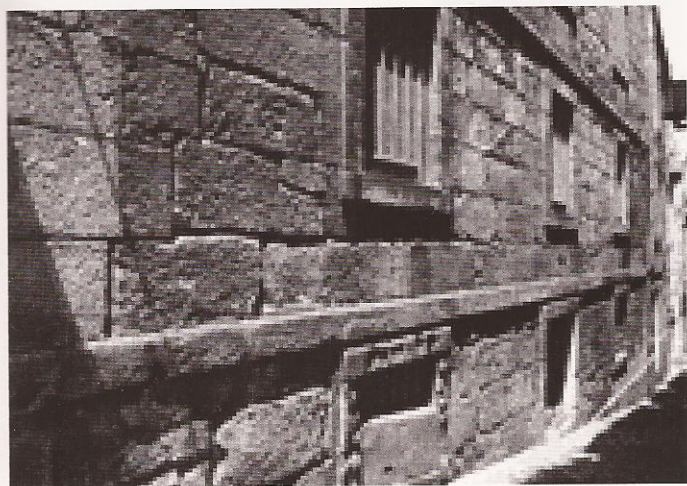

HISTORIA DE DOUS PRESOS NA CÁRCERE VELLA DE VIGO

Por: José M.ª López Dóriga Aymerich

Vigo creceu ó longo do último século extasiada en si mesma. Adormecida, contempla indiferente como os vellos referentes da súa identidade (rúas e prazas, espazos e distancias, sabores e olores, homes e nomes) morren esquecidos baixo a piqueta apresurada do seu desenrolo. Poucos vigueses poderían imaxinarse hoxe que a súa cidade estivo rodeada durante trescentos anos por unha pretensiosa muralla que mal a defendía dos ataques de corsarios. Poucos saben que a precaria cerca defensiva, dentro da cal amontoábanse uns cinco mil habitantes; comezou a quedarse pequena fai a penas 100 anos e a cidade creceu “por fóra” da muralla (Alameda, Príncipe, Carral, Colón) ocupando terreos gañados ó mar e ó campo. Outros tempos.

“As rúas, ata as máis estreitas, son suficientemente longas para aprender algo delas”. Isto me comentaba o meu amigo Ruí, cando aquela tarde, despois dun longo paseo polo Vigo antigo, encamiñámonos pola rúa Oliva cara á Praza da Pedra, co ánimo de tomarnos uns viños en “El Mosquito”. Estabamos fatigados despois de subir a empinada rúa Laxe, onde ó pé existiu a Porta da Laxe, entrada natural á vila do tráfico de viaxeiros e

mercadorías que subía do primitivo porto a Laxe e onde segundo me explicaba, as murallas estaban pobremente defendidas con media ducia de canóns de bronce, trinta e sete canóns de ferro e algún morteiro de bronce. Un coñecido gravado danos gráfica idea do baluarte e batería de a Laxe, onde decorativos artilleiros fan garda ó lado de canóns e pirámides de esféricos proxectís.

Detiverámonos nun lateral da Colexiata cando a min me chamou a atención un estreito e vello vial que era e é coñecido como Cárcere Vella. A rúa, que remata na escalinata de Subida á Pedra, recibe o seu nome ó acoller, dende o século XVIII ata 1880 en que se abre a nova cárcere da rúa do Príncipe, en varios dos seus inmobles a **Vella Cadea** de Vigo.

Esta rúa, e as sinistras dependencias que nela se albergaban, son o escenario desta historia que en “El Mosquito”, e baixo a seria mirada da súa propietaria, dona Carmen, acompañada de políticos, futbolistas, actores,..., todos eles inmortalizados polo ollo dunha cámara e enmarcados nunha parede, Ruí relatoume:

Corría o ano 1830 e Américo languidecía sentado nunha vella banquetta na cociña da Vella Cadea,..., na súa man dereita esgrimía unha vella trompeta e disertaba sobre ela dirixíndose ós aburridos carcereiros e ós indiferentes reclusos que alí se atopaban por orde expresa do alcaide, para matar as interminables horas das noites de outono:

“A trompeta é un instrumento musical aerófono formado por un tubo de cobre dobrado sobre si mesmo, cun pavillón en forma de embude nun dos seus extremos e embocadura curvilínea no outro. Posúe un xogo de válvulas e, para facilitar a súa afinación, unha vara extraíble que alonga ou acurta a lonxitude do tubo. As trompetas máis frecuentes están en Do e en Si bemol, levan tres válvulas e o seu rexistro é de dúas oitavas e unha sexta maior.

O termo trompeta é de uso xenérico e, dentro da familia dos aerófonos de metal, aplícase a tódolos instrumentos que posúen un tubo aberto cunha acusada conicidade. Segundo Corominas (1954), o nome procede do francés trompette ou do catalán trompeta, diminutivos coñecidos dende o século XIV. Na seguinte centuria os poetas casteláns empregaron, con bastante frecuencia, o vocábulo trompeta. Esta voz presentárase as veces como equivalente de clarín e de añafil, ambas trompetas de diferentes características. En Grecia o seu nome máis xenérico foi salpink, mentres que en Roma foi coñecido como tuba.

Os seus antecedentes históricos máis remotos remóntanse ó Paleolítico coa utilización dun instrumento de vento, tallado en hasta ou óso ata o nacemento da metalurxia, que se empregaba na emisión acústica de sinais, con fins militares, fúnebres ou sagrados. Na cultura mesopotámica a trompeta foi adquirindo certo grao de refinamento, ó igual que ocorreu na civilización exipcia. Na tumba do faraón Tutankhamon (1350 a.C.) apareceu unha trompeta de algo máis de 58 cm. de lonxitude, tallada en prata e en bronce. Un pouco máis curta, duns 45 cm., era a empregada polos hebreos”

Américo levaba en prisión máis que calquera outro recluso e nin os máis antigos funcionarios recordaban velo ingresar. Home de poucas palabras e enigmático sorriso, con ninguén falaba dos escuros motivos que alí o levaran. **“E doado de falar cando un non quere dicir a verdade”**, era unha das súas frases favoritas, cando alguén lle preguntaba ó respecto.

Músico de profesión, estivera enrolado nunha banda militar, onde coa súa querida trompeta amenizara desfiles, paradas e concertos baixo antigas marquesiñas... Hoxe, o seu único consolo na soidade da súa cela.

Ó cabo de moitos anos de internamento, conseguira que lle deixaran tocar as súas melodías, cousa que a un funcionario con corazón endurecido e con mente ensombrecida, non lle agradaba, ó pensar este, que todo o mundo que alí estivera penando, carecía de liberdade, dignidade e calquera outra cousa que a el se lle ocorrera.

Conta a lenda que os presos sacaban as mans entre as reixas das ventás para pedir esmola á xente que pasaba, que sempre era pouca... Un día fuxiu un preso portugués e nunca se soubo como. Despois colocaron na parte baixa dos ferros, bloques de porlán, e xa non volveu a fuxir ninguén. O certo é que aquel inverno de 1830 ingresou na vella cadea un xove e aposto portugués chamado Joao, mariñeiro de profesión e que por eses estraños avatares da vida, terminara traballando nunha rica casa da rúa de La Oliva, onde se namorara da filla do amo, amor que lle era correspondido e que por suposto non era do agrado da familia dela. Pronto atoparon unha solución para afastalo definitivamente do seu lado, e ademais da maneira máis ruín que se lles ocorreu,... acusalo dun delicto que xamais cometera.

Un día, aproveitando a súa ausencia, depositaron certos obxectos de valor entre as súas pertenzas para acto seguido denunciar a súa desaparición. De nada serviu a súa defensa e os seus xuramentos; unha vez máis a lei púxose a favor do poderoso e así Joao foi dar cos seus ósos á vella cadea soamente cun convencemento,... **non se pode confiar nas malas persoas, non cambian xamais.**

noticiasgalicia.com

www.noticiasgalicia.com

noticiasgalicia@ctv.es
tfn. 986 864 847
fax. 986 844 125

Nesta páxina poderá consultar a nosa Revista AUNIOS. Nela de forma periódica irán publicando tódolos artigos. Varios dos colaboradores de AUNIOS escriben tamén, artigos de alto interese histórico, etnográfico e cultural.

Non deixe de visitarnos en: www.noticiasgalicia.com

En prisión, pronto Joao atopou consolo á súa desgracia no vello Américo que, en silencio, escoitaba a historia do xove e o seu ánimo de odio e de vinganza. El sempre lle contestaba coa mesma frase: ***“Dende o intre en que un non pode esperar a vingarse, comeza a odiar... e odiar a alguén é outorgarlle demasiada importancia”***. Pero Joao era dos que prefiren vivir un día na terra que cen anos na historia e puxo a súa imaxinación a traballar para ver a maneira de fuxir de aquel pesadelo.

Así pasaban lentos os días, sentado Joao escoitando tocar ó vello a súa trompeta e ó vello escoitando os plans de fuga de Joao que lle falaba da súa vella aldea en Portugal, preto do mar, onde esperaba moi pronto fuxir coa súa amada e alí mercarse unha barca para facerse ó mar. Soamente un día Américo faloulle do pesadelo que lle torturaba; vía nos seus soños unha seca e vella

melancólica sonata sen reparar que aquel mesmo día facía a rolda o seu encarnizado inimigo funcionario. Este, colérico, arrancoulle de entre as mans a trompeta e estrelouna contra o chan para, a continuación, pisala con fereza estragándolle a boquilla e deixándolla totalmente inservible. De nada valeu que Joao tratara de impedirlo, máis que conseguir que o enchera de paos e que o tivese prostrado dous días no seu sucio xergón. Cando espertou, atopouse o seu lado ó vello; a súa mirada totalmente oca era irrecoñecible, perdera o que máis amaba. Nas súas mans portaba a desfeita trompeta, achegoulla e díxolle : ***“as ideas non duran moito. Hai que facer algo con elas”***, e sen dicir nada máis, levantouse e saíu. Joao non tardou en comprender; agarrou os restos metálicos da trompeta e con eles, en poucos días, puido escavar pola parte baixa dos ferros da súa cela, un oco o suficientemente grande polo que puido fuxir.

Ó final do verán daquel mesmo ano, Américo durmía na súa cela da que nunca máis saíu, cando outra vez o pesadelo asaltouno, pero... ¡¡¡era distinto!!!. Nos extremos das secas ramas da vella árbore xurdían uns fermosos brotes verdes. Estendeu unha man e tomou un deles. ¡¡¡entón comprendeu que ganara a súa liberdade!!!. As gargalladas do vello atronaron toda a prisión,..., carcereiros e reos pensaron que perdera o pouco xuízo que lle quedaba. Ó día seguinte atopárono morto na súa cela; o

rostro serenáraselle e a súa boca esbozaba un enorme sorriso. Ninguén se explicaba de onde podía sacar aquel brote verde que agochaba na súa man.

Ese mesmo día, na barra dunha taberna de pescadores dun belo pobo mariñeiro do norte de Portugal, unha folla parroquial rezaba o seguinte: ***“Onte naceu un varón, fillo de Joao e María, ó que os seus pais poranlle o nome de Américo”***.

árbore que nunca florecía, e sabía que ata que o vira verdecer, xamais el podería conseguir a súa liberdade. Intrigado Joao, preguntoulle o motivo da súa longa permanencia naquel lúgubre lugar, ó que, enigmático o vello, respondíalle: ***“aprendín que unha vida non vale nada, pero tamén que nada vale unha vida”***, e ó dicir isto, grandes bágoas esvararon polas súas alladas meixelas,... empunhou a súa trompeta e púxose a tocar unha